

Migratorni procesi i sigurnosni izazovi EU

Markuš, Nikolina

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:133236>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-14**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij nacionalna sigurnost

Nikolina Markuš

MIGRATORNI PROCESI I SIGURNOSNI IZAZOVI EU

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij nacionalna sigurnost

**MIGRATORNI PROCESI I SIGURNOSNI IZAZOVI U
EUROPSKOJ UNIJI
DIPLOMSKI RAD**

Mentor: izv. prof. dr. sc. Petar Popović

Studentica: univ. bacc. milit. Nikolina Markuš

Zagreb, 2024.

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I POŠTIVANJU ETIČKIH PRAVILA

Izjavljujem da sam diplomski rad Migratorni procesi i sigurnosni izazovi EU, koji sam predala na ocjenu mentoru izv. prof. dr. sc. Petar Popović, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekao ECTS bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivao etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Nikolina Markuš

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. EUROPSKA UNIJA.....	3
2.1. Povijesni razvoj.....	3
2.2. Gospodarstvo EU.....	5
2.3. Geopolitički status EU.....	7
2.4. Čimbenici privlačenja migranata u EU.....	8
3. POJAM MIGRANATA I MIGRACIJA.....	10
3.1. Pojam migranata.....	10
3.2. Kontekst integracije migranata u lokalne zajednice.....	12
3.3. Važnost lokalne zajednice.....	14
3.4. Statistički pregled migranata u EU.....	15
3.5. Migranti i Republika Hrvatska.....	16
4. NAPORI I POLITIKE EUROPSKE UNIJE NASPRAM MIGRANATA.....	18
4.1. Politike i načela odnosa prema migrantima.....	18
4.2. Društveno-politička pitanja.....	20
4.3. Participativne prakse.....	21
4.4. Uloga kulturnih i nevladinih organizacija.....	22
4.5. Sigurnosni čimbenici i izazovi vezani za migrante u EU.....	23
4.5.1. Migracije kao sigurnosni izazov.....	23
4.5.2. Sigurnosne mjere.....	24
4.5.3. Sigurnosni problemi i rast homofobije prema migrantima u EU.....	25
5. ZAKLJUČAK.....	27
LITERATURA.....	29

1. UVOD

Ovaj rad obrađuje praksu i problematiku sigurnosti i politika Europske unije prema migrantima, te s postojećim uspješnim primjerima kako bismo podržali rad gradova u integraciji migranata kroz višesektorski pristup. Naglašava sve veću važnost novih politika i strategija za promicanje održivih migracijskih rješenja i ne samo za upravljanje izazovima koji proizlaze iz migracija, već i za iskorištavanje pozitivnog učinka socijalne i ekonomske uključenosti migranata u društvo.

Ovaj rad sa smjernicama naglašava potrebu za koherentnošću europske politike i koordinacijom na temu prava i prihvata migranata. Na temelju različitih doprinosa, ovaj rad sa smjernicama objedinjuje specifičnu stručnost svake organizacije kako bi usmjerio lokalne vlasti i profesionalce azvoja u suočavanju s trenutnim izazovima migracije te ponudio konkretne primjere i rješenja za učinkovitu promjenu na razini društva kada je riječ o migrantima.

Migracija je kompleksna društvena, ekonomska i demografska pojava koja je oblikovala naš svijet kroz povijest i djeluje kao ključni čimbenik iza urbane ekspanzije. Stoljećima se ljudska mobilnost spajala s gradovima, koji su zauzvrat kulturno, društveno i politički oblikovani ljudskom mobilnošću. Danas su gotovo svi migranti i raseljene osobe, bilo međunarodni ili unutarnji, usmjereni prema razvijenim sredinama, odnosno gradovima.

Migracije su kompleksna globalna pojava koja ima značajan utjecaj na suvremeno društvo, a migracije prema Europskoj uniji (EU) predstavljaju ključnu dimenziju ove globalne dinamike. Od ekonomskih migracija do izbjegličkih kriza, migracije prema EU oblikuju političke, ekonomske, socijalne i kulturne pejzaže zemalja članica i same Unije.

Jedan od glavnih izazova s kojima se EU suočava u kontekstu migracija je upravljanje velikim i složenim migracijskim tokovima. Izbjegličke krize, kao što su one koje su rezultirale izbijanjem sukoba u Siriji, Iraku i Afganistanu, postavljaju izazov za kapacitete EU za pružanje azila i integraciju izbjeglica. Osim toga, ilegalne migracije preko Sredozemlja ili Balkanske rute zahtijevaju koordinirane napore EU i njezinih članica u osiguranju granica i borbi protiv krijumčarenja ljudi.

Unatoč izazovima, migracije prema EU nose i određene prilike. Ekonomski migranti često doprinose gospodarstvu zemalja članica kroz radnu snagu. Međunarodni studenti i visoko kvalificirani radnici iz drugih dijelova svijeta obogaćuju europske obrazovne i istraživačke

institucije svojim znanjem i iskustvom. Osim toga, migracije pružaju priliku za kulturnu razmjenu razmjenu i međukulturalni dijalog unutar EU, čineći Europsku uniju mjestom bogatim raznolikošću.

Perspektive migracija prema EU variraju ovisno o kontekstu i vremenu. Dok su neke zemlje članice otvorenije prema migrantima i promiču inkluzivne politike integracije, druge su sklone restriktivnijim pristupima i jačanju granica radi sprječavanja ilegalnih migracija. Rasprave o migracijama često su praćene političkim i ideološkim kontroverzama, a pitanja identiteta, sigurnosti i nacionalnog suvereniteta igraju ključnu ulogu u oblikovanju javnog mnijenja i političkih odluka.

Upravljanje migracijama prema EU zahtijeva koordiniranu i sveobuhvatnu političku, ekonomsku i društvenu strategiju. To uključuje jačanje vanjskih granica EU, unaprjeđenje mehanizama zaštite izbjeglica i tražitelja azila, poticanje integracije migranata u društvo, te promicanje međunarodne suradnje i razvoja radi rješavanja korijena migracijskih uzroka.

Migracije prema Europskoj uniji predstavljaju složenu i dinamičnu pojavu koja donosi različite izazove, prilike i perspektive. Iako je jasno da migracije mogu imati i pozitivne i negativne aspekte. Predmet istraživanja biti će usmjeren na analizu specifičnih utjecaja migracija na europska društva, gospodarstvo i sigurnost, te na razvoj koherentnih politika i praksi koje će omogućiti uspješnu integraciju migranata i maksimiziranje koristi za sve uključene strane — migrante, domaće stanovništvo i društvo u cjelini. Fokus će biti na pronalaženju uravnoteženih rješenja koja potiču inkluzivnost, prosperitet i sigurnost, uz istovremeno poštivanje prava svih dionika.

2. EUROPSKA UNIJA

2.1. Povijesni razvoj

Do stupanja na snagu Lisabonskog sporazuma 1. prosinca 2009. godine, postojale su tri ključne europske zajednice: Europska zajednica za ugljen i čelik, Europska zajednica za atomsku energiju i Europska ekonomska zajednica. Ove zajednice odražavale su početke europske integracije, koja se temeljila na ekonomskoj i industrijskoj suradnji kao načinu sprečavanja sukoba i rata u poslijeratnoj Europi. Ideja da zajedničko upravljanje ključnim resursima poput ugljena i čelika može smanjiti rizik od rata bila je temeljna, a s vremenom su se zajednice razvijale kako bi obuhvatile širi spektar politika, uključujući i pitanja azila i migracija. Politički i društveni kontekst 1950-ih godina nije uključivao sustavnu politiku azila kakvu danas poznajemo. Nakon Drugog svjetskog rata, prioritet europskih zemalja bio je rekonstrukcija i ekonomski oporavak, a pitanja migracija i azila bila su sekundarna, često tretirana kroz prizmu humanitarne pomoći i povremenih dogovora među državama. Osnivanje Europske zajednice za ugljen i čelik 1951. godine te kasnije Europske ekonomske zajednice (EEZ) i Europske zajednice za atomsku energiju 1957. godine, nije izravno uključivalo politike azila, ali je postavilo temelje za kasniju političku suradnju među europskim državama.

Do 1992. godine, tj. do potpisivanja Maastrichtskog sporazuma, europske politike azila ostale su pretežno u nadležnosti nacionalnih država. Međutim, pad Berlinskog zida 1989. i geopolitičke promjene u Europi dovele su do veće mobilnosti stanovništva i izbjegličkih kriza koje su zahtijevale koordiniraniji pristup. Maastrichtski sporazum 1993. godine označio je važan trenutak u procesu europskih integracija, jer je postavio temelje za političku uniju koja bi uključivala i suradnju u području pravosuđa i unutarnjih poslova, uključujući politiku azila.

Početkom 1990-ih, Europska unija počinje razvijati zajedničku politiku azila. S Sporazumom iz Amsterdama 1997. godine, azil postaje dijelom pravnog okvira EU-a, što je rezultiralo uspostavom Zajedničkog europskog sustava azila (CEAS) koji je trebao osigurati jednaku zaštitu i pristup azilu u svim državama članicama. Ovaj sustav bio je reakcija na rastući broj tražitelja azila i migranata iz ratom pogođenih područja poput Balkana i Bliskog istoka.

Stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora 2009. godine, EU dodatno jača svoju ulogu u području azila i migracija, formalno preuzimajući nadležnost nad politikama azila i izbjeglica. Ugovor je također unaprijedio demokratičnost, transparentnost i učinkovitost donošenja odluka unutar EU-a, što je omogućilo brže i koherentnije odgovore na migracijske izazove. Osnovana je Europska agencija za azil koja ima zadatak podržati države članice u provođenju zajedničkih politika azila i koordinirati odgovor na izbjegličke krize.

Godine 2015. dolazi do velike izbjegličke krize, s više od milijun ljudi, uglavnom iz Sirije, koji traže azil u Europi. Ova situacija istaknula je ograničenja postojećeg sustava i potaknula reforme unutar EU-a kako bi se osigurala bolja raspodjela odgovornosti među državama članicama, jačanje vanjskih granica i poboljšanje postupaka za tražitelje azila. Međutim, unatoč naporima za postizanje zajedničkog pristupa, izazovi i dalje postoje, osobito u pogledu solidarnosti među državama članicama i poštivanja međunarodnih obveza prema tražiteljima azila. Danas, politika azila u EU-u nastoji balansirati između humanitarnih obveza prema izbjeglicama i migracijskim pritiscima, sigurnosnih pitanja, te interesa država članica. Kroz niz pravnih instrumenata i politika, uključujući Zakon o migracijama i azilu te reforme Zajedničkog europskog sustava azila, Europska unija nastoji uspostaviti sustav koji je pravedan, učinkovit i održiv, reflektirajući promjene i izazove modernog doba.

Razvoj politike azila od 1950-ih do danas pokazuje kako se Europska unija transformirala iz ekonomske zajednice u političku uniju s proširenim ovlastima i odgovornostima, uključujući upravljanje migracijama i azilom. Unatoč postignućima, politika azila ostaje složen i izazovan aspekt europskih integracija, suočen s potrebom za daljnjom reformom i prilagodbom u svjetlu globalnih migracijskih trendova.

2.2. Gospodarstvo EU

Uspostava zajedničkog europskog tržišta Rimskim je ugovorom određena kao temeljni gospodarski cilj uspostave EEZ-a. Unija si je postavila za cilj promicanje skladnog, uravnoteženog i trajnog gospodarskog razvoja u cijeloj Uniji, visoke razine zaposlenosti i socijalne zaštite, ravnopravnosti muškaraca i žena, trajnog i neinflatornog rasta, visoke razine konkurentnosti i usklađivanja gospodarskih rezultate, visoku razinu zaštite kao i poboljšanje kvalitete okoliša, podizanje razine i kvalitete života, gospodarsko i socijalno povezivanje i solidarnost među državama članicama.

Do stupanja na snagu Lisabonskog ugovora smatra se da su uspostavljeni unutarnje tržište i monetarna unija između država članica, dok je koordinacija ekonomskih politika ostala stalna zadaća, pa su iz tih razloga neke od ranijih zadaća EK se više ne spominje kao zadaće i ciljevi EU. Prve ideje i prijedlozi o uspostavi Europske unije kao transformiranog oblika postojećih zajednica spominju se ranih osamdesetih godina i vezani su za Tindemasov izvještaj iz 1972. godine. No, ta je ideja, nakon što je kasnije dopunjena i podržana na razne načine, institucionalno realizirana tek u Maastrichtskom sporazumu iz 1992. godine, kojim je uz postojeće tri europske zajednice posebnim osnivačkim ugovorom uspostavljena Europska unija (Baker i suradnici, 2016).

Nakon stupanja na snagu Sporazuma iz Maastrichta, pravni položaj Europske unije dodatno je razrađen i definiran naknadnim izmjenama i dopunama Ugovora o Europskoj uniji iz Amsterdama i Nice. U političkom smislu Unija je bila zamišljena kao unija ili savez država članica i njihovih naroda, ali je u pravnom smislu bila nedefinirana sve do Lisabonskog ugovora.

Gospodarstvo Europske unije (EU) je jedno od najvažnijih i najdinamičnijih na svijetu, s ogromnim utjecajem na globalnu ekonomiju. Uz svoje bogatstvo resursa, tržište rada i infrastrukturu, EU predstavlja polazište za mnoge analize ekonomske politike, ali i izazova s kojima se suočava.

Jedan od ključnih izazova za gospodarstvo EU jest održavanje stabilnosti i rasta u sve dinamičnijem globalnom okruženju. Prema riječima Straits Timesa, "Europska unija suočava se s nizom izazova koji potkopavaju njezin gospodarski rast, uključujući geopolitičke napetosti, sporije rastuće tržište rada i povećane trgovinske barijere" (Tilman i Moser, 2021). Ovi izazovi

zahtijevaju sveobuhvatan pristup koji uključuje suradnju među članicama EU i inovativne politike kako bi se očuvala konkurentnost.

Jedan od ključnih elemenata koji može potaknuti rast u EU je ulaganje u inovacije i tehnološki razvoj. Prema izvješću Europske komisije, "povećanje ulaganja u istraživanje i razvoj te razvoj digitalnih tehnologija mogli bi povećati produktivnost i konkurentnost gospodarstva EU" (Europska komisija, 2022). Stvaranje poticajnog okruženja za inovacije putem politika potpore istraživanju i razvoju te digitalizaciji moglo bi potaknuti dugoročni rast i stvoriti nove poslovne prilike.

Međutim, u ostvarivanju tih ciljeva ključno je i suočavanje s izazovima održivosti i inkluzivnosti. Prema riječima Altenburga i Osorioa, "ekonomska politika EU treba biti usmjerena na održivost i inkluzivni rast kako bi se osiguralo da svi građani imaju pristup mogućnostima koje nudi gospodarski razvoj" (Tilman i Moser 2021). To uključuje i politike za smanjenje nejednakosti, poticanje obrazovanja i osposobljavanja te promicanje socijalne zaštite.

Uz ove izazove, EU također mora rješavati pitanja demografskih promjena i migracija. Demografija igra ključnu ulogu u gospodarskom rastu, jer utječe na veličinu i strukturu radne snage, što je temeljni faktor za održivi ekonomski razvoj. Migracije su posebno važne u ovom kontekstu jer mogu nadoknaditi pad broja radno sposobnog stanovništva uzrokovan starenjem populacije. Prema Eurostatu, "starenje populacije i migracija mogu imati značajan utjecaj na gospodarstvo EU, uključujući potencijalne promjene u radnoj snazi, potrošnji i društvenim sustavima" (Eurostat, 2023).

Stoga je potrebno usmjeriti politike prema prilagodbi demografskim promjenama i upravljanju migracijama kako bi se osigurala stabilnost i održivost gospodarstva. Migracije, uz pravilno upravljanje i integraciju migranata, mogu doprinijeti ekonomskom rastu, inovacijama i socijalnoj koheziji unutar EU. Na taj način, migracije postaju ključni element za očuvanje i unapređenje ekonomskog potencijala Europske unije u suočavanju s demografskim izazovima.

Unatoč izazovima, gospodarstvo EU ima i mnoge prilike. Tržište od preko 500 milijuna ljudi predstavlja ogroman potencijal za rast i inovacije. Prema riječima OECD-a, "EU ima priliku postati globalni lider u područjima kao što su zelena energija, digitalizacija i biotehnologija" (OECD, 2020). Iskorištavanje ovih prilika zahtijeva ulaganje u obrazovanje, istraživanje i infrastrukturu, kao i jačanje trgovinskih veza s drugim dijelovima svijeta.

Gospodarstvo Europske unije suočava se s nizom izazova i prilika u današnjem globalnom okruženju. Upravljanje tim izazovima zahtijeva sveobuhvatan pristup koji uključuje politike potpore inovacijama, održivosti i inkluzivnom rastu, kao i prilagodbu demografskim promjenama i migracijama. Iskorištavanje prilika zahtijeva ulaganje u ljudske resurse, tehnološki razvoj i jačanje trgovinskih veza. Samo putem takvih mjera EU može očuvati svoju konkurentnost i ostvariti dugoročni ekonomski rast.

2.3. Geopolitički status EU

EU je nekoliko desetljeća zanemarivala politiku moći i fokusirala se prvenstveno na ekonomsku integraciju. Međutim, tijekom proteklih petnaest godina, kako su autoritarni režimi dolazili na vlast u mnogim dijelovima svijeta, a američko vodstvo opadalo, geopolitika je ponovno postala ključna tema. U toj novoj stvarnosti, vanjska politika EU-a teško se prilagođava zbog svojih slabih struktura (Kesner-Škreb, 2007).

Ipak, nije vanjska politika ono što će odrediti budući smjer Europske unije, već ključna područja ekonomske integracije. U ovom kontekstu, euro, politika trgovine i tržišnog natjecanja, te moć postavljanja normi unutarnjeg tržišta, zajedno s financijskom snagom EU-a, daju Uniji potrebna sredstva za napredak.

Kako bi EU u potpunosti iskoristila te instrumente, potrebna je odlučnija politička volja i promjene u načinu poslovanja. Odgovor na geopolitičke izazove zahtijeva stratešku upotrebu gospodarske snage, financijske moći i dovršavanje ključnih integracijskih projekata. Istovremeno, Unija mora prepoznati rizike povezane s preuzimanjem geopolitičke uloge i raditi na poboljšanju svoje otpornosti i autonomije, uz nastavak promicanja multilateralnog poretka temeljenog na pravilima.

Europska unija (EU) se često doživljava kao geopolitički entitet čija snaga i utjecaj proizlaze ne samo iz ekonomske moći već i političke prisutnosti na globalnoj sceni. Iako se suočava s mnogim izazovima i promjenama u međunarodnim odnosima, EU ostaje jedno od najvećih ekonomskih tržišta u svijetu. Prema studiji Eurostata iz 2023. godine, BDP EU-a iznosio je preko 18 bilijuna dolara, čineći je drugom najvećom ekonomijom nakon Sjedinjenih Američkih

Država. Ova ekonomska snaga osigurava EU-u značajan utjecaj u globalnim poslovnim i trgovinskim odnosima (Eurostat, 2023).

Nedavni izazovi, kao što su terorizam, migrantska kriza i geopolitičke napetosti na njezinim granicama, potiču EU na jačanje svojih sigurnosnih kapaciteta. Prema analizi GLOBSEC-a iz 2022. godine, Europska unija sve više radi na jačanju sigurnosnih mehanizama kako bi zaštitila svoje građane i održala stabilnost unutar svojih granica (GLOBSEC, 2022).

Vanjska politika EU-a često se suočava s izazovima koordinacije među državama članicama. Iako su postignuti određeni napretci, primjerice u zajedničkoj obrambenoj politici, još uvijek postoje razlike u prioritetima i pristupima prema vanjskim partnerima, što može ograničiti sposobnost EU-a da djeluje kao jedinstveni geopolitički entitet na međunarodnoj sceni (Sjevernoatlantski savez, 2023).

EU također igra ključnu ulogu na globalnoj sceni u područjima kao što su klimatske promjene, održivi razvoj i ljudska prava. Kroz svoje politike, norme i financijska sredstva, Unija aktivno doprinosi oblikovanju međunarodnih standarda i inicijativa (Europska komisija, 2022). Unatoč svojoj ekonomskoj snazi i utjecaju na globalnu agendu, Europska unija suočava se s brojnim izazovima koji utječu na njezin geopolitički status. Potrebne su proaktivne strategije i dublja integracija kako bi se ojačala uloga EU-a u svijetu. Daljnja suradnja i strateško vođenje ključni su za izgradnju geopolitičke snage Unije i ostvarenje njezinih ciljeva u promjenjivom globalnom okruženju.

2.4. Čimbenici privlačenja migranata u EU

U suvremenom svijetu, migracija je postala neizbježna pojava koja oblikuje globalnu socioekonomsku dinamiku. U tom kontekstu, Europska unija (EU) privlači značajan broj migranata iz različitih dijelova svijeta. Razlozi za ovu privlačnost su mnogobrojni i složeni te uključuju ekonomske, socijalne, političke i kulturološke faktore.

Jedan od ključnih razloga zašto migranti privlače EU je ekonomska perspektiva. EU nudi širok spektar radnih prilika i bolje plaće u usporedbi s mnogim zemljama iz kojih migranti dolaze. Istraživanja pokazuju da migranti često traže bolji standard života i mogućnosti za napredak, a EU pruža upravo to (Kuptsov, 2021).

Prema izvještaju Eurostata iz 2023. godine, prosječna plaća u EU je značajno viša u usporedbi s mnogim zemljama izvan EU, što je privlačan faktor za migrante.

Osim ekonomske perspektive, socijalna sigurnost i pravna zaštita također igraju važnu ulogu u privlačenju migranata u EU. Mnoge zemlje članice EU nude širok spektar socijalnih usluga, uključujući zdravstvenu zaštitu, obrazovanje i socijalnu pomoć, što migrante privlači zbog osjećaja sigurnosti i stabilnosti. Osim toga, pravni okvir EU pruža migranatima određene zakonske zaštite i prava, uključujući pravo na azil i boravak, što ih čini manje ranjivima na zloupotrebu i eksploataciju.

Politika i stabilnost također su važni faktori koji privlače migrante u EU. EU se smatra područjem političke stabilnosti i sigurnosti u usporedbi s nekim drugim dijelovima svijeta. Ova stabilnost privlači migrante koji bježe od sukoba, progona ili političke represije u svojim matičnim zemljama. Osim toga, politike EU koje promiču multikulturalizam, toleranciju i ljudska prava čine je poželjnom destinacijom za migrante koji traže okruženje koje cijeni različitost i pruža priliku za integraciju.

Kulturološki faktori također imaju utjecaja na privlačnost EU za migrante. EU je bogata kulturna i jezična mješavina koja nudi mogućnosti za interakciju s različitim kulturama i tradicijama. Ova otvorenost prema različitostima privlači migrante koji traže inkluzivno okruženje gdje mogu očuvati vlastitu kulturu dok istovremeno uče i prilagođavaju se novim iskustvima.

Uz sve navedeno, važno je naglasiti da je migracija kompleksna pojava koja je rezultat interakcije različitih faktora. Dok su ekonomske, socijalne, političke i kulturološke perspektive važne, svaki migrant ima svoje individualne motive i razloge za odabir određene destinacije. Stoga, dok EU privlači značajan broj migranata, važno je razumjeti i poštovati raznolikost i složenost njihovih iskustava i motiva.

Europska unija privlači migrante iz različitih dijelova svijeta zbog raznih faktora, uključujući ekonomske prilike, socijalnu sigurnost, političku stabilnost i kulturološku raznolikost. Razumijevanje ovih razloga ključno je za razvoj politika koje promiču inkluzivnost, pravednost i održivu integraciju migranata u europskom društvu.

3. POJAM MIGRANATA I MIGRACIJA

3.1. Pojam migranata

Migranti i izbjeglice često putuju na isti način, ali migranti napuštaju zemlju iz razloga koji nisu povezani s progonom. Oni možda žele studirati u inozemstvu, ujediti se sa svojom obitelji ili poboljšati svoj ekonomski status. Migrant nastavlja uživati zaštitu svoje vlade čak i kada je u inozemstvu, što znači da je zaštićen deklaracijama o pravima čovjeka (Nejašmić i Toskić, 2000.).

Jedan od temeljnih ljudskih nagona je onaj za kretanjem, a čovjek je od samih svojih početaka mijenjao staništa u potrazi za sigurnošću i izvorom dobara za napredak. Život je imanentan čovjeku; životu je imanentno kretanje; kretanju je imanentno miješanje sa svim pozitivnim i negativnim posljedicama (Orellana, 2016).

Također, postoje i tražitelji azila. Tražitelji azila su pojedinci koji su zatražili međunarodnu zaštitu, a čiji zahtjevi za statusom izbjeglice još nisu odobreni. U Republici Hrvatskoj strance koji traže zaštitu od progona u vlastitim zemljama primaju nadležna tijela (Ministarstvo unutarnjih poslova) te im je na raspolaganju humanitarna i pravna pomoć.

Migranti napuštaju svoje zemlje zbog raznih razloga, zato imamo više vrsta migracija: unutarnje i vanjske-unutarnje su migracije sve one koje se dešavaju unutar granica jedne države, a vanjske su one koje su izvan granica, odnosno čim prijeđu granicu prelaze u vanjske migracije.

Konačne i privremene-konačne su one migracije kada osoba unaprijed odluči da se više ne želi vratiti u svoju domovinu i da ju napušta za stalno. Privremene su migracije one kada osoba ode iz zemlje radi trenutne situacije i vratit će se svojoj domovini kada se stanje u njoj poboljša.

Uzroci svih tih migracija mogu biti prirodni, društveni i ekonomski. Prirodni uzroci su epidemije, vremenske nepogode, katastrofe.... Društveni uzroci su ratovi, politička nestabilnost, vjerska netrepeljivost... Ekonomski uzroci su pak glad, siromaštvo i težnja za boljim uvjetima života.

Migracije su temeljni fenomen ljudske civilizacije koji se proteže kroz povijest i oblikuje društva diljem svijeta. Pojam migranata obuhvaća širok spektar ljudi koji napuštaju svoje domove zbog različitih razloga te se sele u druge regije ili zemlje u potrazi za boljim životom, sigurnošću, ili

zbog drugih faktora. Ovaj fenomen ima duboke socioekonomske, političke i kulturne implikacije kako na zemljama podrijetla migranata, tako i na zemljama domaćinima.

Jedan od ključnih aspekata migracija jest razumijevanje razloga koji potiču ljude na migraciju. Prema teoriji ekonomskih migracija, ljudi često napuštaju svoje domove zbog ekonomskih faktora poput nedostatka zapošljavanja ili niskih primanja u zemljama podrijetla. Kako ističe Borjas (1999), "ekonomske migracije često su rezultat razlike u plaćama između zemalja i regija te potražnje za jeftinom radnom snagom u zemljama domaćinima" (Borjas, 1999). Osim ekonomskih razloga, migracije su često potaknute i političkim, socijalnim ili ekološkim faktorima, kao što su ratovi, proganjanja, ili klimatske promjene.

Učinci migracija mogu biti složeni i duboki. U zemljama podrijetla, migracije mogu rezultirati "brain drainom", odnosno odljevom visoko kvalificirane radne snage koja je ključna za razvoj gospodarstva. Prema riječima Docquiera i Marfouka (2006), "brain drain može imati negativne dugoročne učinke na razvojne potencijale zemalja podrijetla, posebno u sektorima kao što su zdravstvo, obrazovanje i znanost" (Docquier i Marfouk, 2006). Međutim, migracije također mogu imati pozitivne učinke u obliku remitencija, tj. novčanih transfera koje migranti šalju u zemlje podrijetla, što može pridonijeti smanjenju siromaštva i povećanju investicija.

U zemljama domaćinima, migracije mogu imati širok spektar utjecaja. Dok migranti često donose novu radnu snagu i doprinose raznolikosti kulture, migracijski valovi mogu izazvati socijalne tenzije, posebno u kontekstu ekonomske konkurencije za radna mjesta i pristup socijalnim uslugama. Prema riječima Hattona i Williamsona (2005), "migracije mogu izazvati strah od gubitka identiteta i preopterećenja javnih resursa u zemljama domaćinima" (Hatton i Williamson, 2005). Stoga je važno uspostaviti politike integracije koje promiču zajednički život i suživot među različitim zajednicama.

Upravljanje migracijama predstavlja ključni izazov za države i međunarodnu zajednicu. Prema riječima UN-a (2018), "učinkovito upravljanje migracijama zahtijeva suradnju između zemalja podrijetla, tranzita i odredišta te integrirane politike koje balansiraju interese migranata, država i zajednica" (UN, 2018). To uključuje politike koje promiču sigurne i legalne migracijske rute, zaštitu prava migranata, kao i suradnju u rješavanju uzroka migracija.

3.2. Kontekst integracije migranata u lokalne zajednice

Lokalne vlasti često su u prvom redu kao primatelji migranata i izbjeglica, smanjujući ranjivost osiguravajući da su lokalne usluge prilagođene potrebama i karakteristikama ove skupine. Osim prihvata, trajno i uspješno uključivanje zahtijeva uključivanje pitanja vezanih uz migraciju u široki niz općinskih nadležnosti: urbano planiranje, javni prostori, stanovanje, obrazovanje, kultura, pristup zapošljavanju itd. Održiva perspektiva za uspješne raznolike gradove može se postići samo kada su migranti integrirani u lokalnu radnu snagu kao i u lokalni kulturni i politički život (Portes, 2001).

Izbjeglice će se morati snalaziti u raznim praktičnim zadacima u nepoznatom okruženju, često s ograničenim tečnim znanjem jezika primajuće zajednice. Rano pružanje socijalne podrške može pomoći u smanjenju tjeskobe i pomoći preseljenim izbjeglicama da steknu osjećaj kontrole i neovisnosti. Rani pozitivni odnosi u primajućoj zajednici imaju i druge prednosti, kao što je vraćanje osjećaja pripadnosti izbjeglici.

Ovu vrstu podrške mogu olakšati integracijski djelatnici, radnici koji rade s mladima, volonteri (tj. prijatelji, mentori). Kad god je to moguće ili relevantno, preseljene izbjeglice treba smjestiti blizu članova obitelji. Podrška koju pruža obitelj vitalan je resurs u procesu integracije.

Odnosi podrške s članovima uspostavljenih zajednica izbjeglica i dijaspore također mogu pomoći preseljenim izbjeglicama da izgrade svoje veze sa zajednicom primateljicom. Kroz te veze mogu pristupiti drugim važnim integracijskim resursima kao što su zapošljavanje, prilike za volontiranje i šira društvena mreža, kao i mogućnostima sudjelovanja u aktivnostima šire zajednice.

Društvene veze između preseljenih izbjeglica i pripadnika zajednica dijaspore posebno su važne u tom pogledu. Potpora izbjeglicama da se ponovno povežu s kulturnim i vjerskim institucijama koje su im poznate može im pomoći u održavanju njihovog kulturnog integriteta dok grade novi identitet u primajućoj zajednici. Istodobno, treba imati na umu da neke izbjeglice možda neće tražiti kontakt s izbjegličkom zajednicom istog podrijetla zbog osobnih okolnosti i razloga bijega iz zemlje podrijetla.

Neki lokalni čelnici prihvatili su raznolikost kao sastojak koji će njihovu lokaciju održati relevantnom u današnjem globaliziranom svijetu. Sukladno tome, migracija se odražava kao prednost u njihovom lokalnom gospodarskom razvoju i komunikacijskim strategijama.

Međutim, na drugim je mjestima povećana raznolikost izazvala strahove od zamišljene ili stvarne konkurencije oko poslova i pristupa javnim dobrima kao što su voda, stanovanje, zdravstvo, obrazovanje i sigurnost. Lokalne vlasti imaju kritične kapacitete za pronalaženje rješenja po mjeri za stvarne potrebe zaštite migranata na temelju njihovih lokalnih dobara.

To čine mobiliziranjem lokalnih mreža s više dionika: nevladinih organizacija, udruga migranata, dobrotvornih udruga, sveučilišta i posebice privatnih tvrtki. Lokalne vlasti blisko surađuju s nacionalnim, regionalnim iu nekim slučajevima nadnacionalnim razinama vlasti koje najčešće definiraju zakonske i političke okvire, kao i osiguravaju financijska sredstva (Masri i Srour, 2014).

Ponajviše od svega, učinkovito upravljanje lokalnom migracijom ovisi o sposobnosti gradova da komuniciraju i promijene percepciju svojih birača. Kroz komunikaciju utemeljenu na dokazima sa svojim biračkim jedinicama, lokalne vlasti mogu promijeniti mentalitete pokazujući kako različitost može ojačati lokalna gospodarstva dok istovremeno jača lokalne identitete.

Kako bi ovaj napor cijelog društva bio uspješan, upravljanje je ključni sastojak za pojašnjavanje uloga, povećanje financiranja i poboljšanje dijaloga među donositeljima odluka na svim razinama i s ostatkom društva.

Singer (2004) navodi sljedeće, budući da se izbjeglice uglavnom naseljavaju u lokalnim zajednicama (umjesto u kampovima), veliki je pritisak na javne lokalne vlasti i stvara hitnu potrebu za poboljšanjem urbanih usluga, infrastrukture i lokalnih gospodarskih mogućnosti za sve. Kao što je pokazalo istraživanje koje je proveo CMI među predstavnicima općina koje primaju izbjeglice, priljev raseljenih osoba opteretio je kapacitet pružanja usluga u malim i velikim gradovima.

Lokalne vlasti nisu bile spremne za ovaj priljev: osim toga, nedostajala je koordinacija između nevladinih organizacija, humanitarnih i razvojnih aktera i lokalnih vlasti. Mnogi od tih nekoordiniranih pristupa, bez nužnog uzimanja u obzir ranjivosti i izbjeglica i migranata, kao i

zajednica domaćina, doveli su do povećanih društvenih napetosti i pitanja odgovornosti lokalnih vlasti.

Lokalni gospodarski razvoj (LER) jedan je od glavnih elemenata koji koristi i zajednicama domaćinima i migrantskim zajednicama, a pristup strateškom planiranju koji uključuje lokalni, izbjeglički i međunarodni privatni sektor može pomoći lokalnim vlastima da bolje identificiraju svoje prednosti i ograničenja, razumiju i analiziraju potencijal svog stanovništva i arbitrirati za bolje integrirane akcije za poboljšanje lokalnog gospodarstva u kontekstu priljeva izbjeglica (Biehl, 2015).

Akcije LER-a mogu uključivati pružanje povoljnog poslovnog okruženja za investitore, stvaranje ili jačanje opremljenih i povezanih industrijskih zona te olakšavanje poduzetništva i poslovanja od kuće, što sve u konačnici može dovesti do postizanja ciljeva programa LER-a. Rješenja vođena LED-om također mogu podržati lokalne vlasti u odgovoru na krizu prisilnog raseljavanja omogućavajući raseljenim i ranjivim mještanima da doprinesu lokalnoj dobrobiti.

3.3. Važnost lokalne zajednice

Yeseren (2020) navodi da diljem svijeta deseci milijuna djece su u pokretu njih 28 milijuna protjerano je iz svojih domova zbog sukoba i nesigurnosti, a još milijuni migriraju u nadi da će pronaći bolji život. Sve veći broj djece i mladih seli se unutar zemlje ili preko granica, sami ili sa svojim obiteljima, u gradove i druga urbana područja. Posljedično, najranjivija djeca i mladi sve se više nalaze u urbanim okruženjima, a djeca migranata, izbjeglica i interno raseljena djeca i dalje su među najmarginaliziranijima.

Lokalno stanovništvo ima jedinstvenu poziciju da štite prava djece migranata i raseljene djece unutar svojih područja utjecaja. Oni su prvi primatelji i često odgovorni za zadovoljavanje neposrednih potreba djece i njihovih obitelji, uključujući kroz pružanje pristupa zaštiti, stanovanju, prehrani, obrazovanju i zdravstvenoj skrbi.

Nadalje, mnoge lokalne vlasti već poduzimaju konkretne radnje kako bi smanjile ranjivost svakog migrantskog i raseljenog djeteta koje živi u njihovoj nadležnosti, bez obzira na status, ne samo same već i u partnerstvu s regionalnim i nacionalnim vlastima i drugim dionicima.

Prenosom uspješnih modela, naučenih lekcija i strategija planiranja za poboljšanje gradskih odgovora na djecu migrante i prognanike, lokalne vlasti mogu ubrzati napore za provedbu Globalnog sporazuma za migracije i Globalnog sporazuma o izbjeglicama, na dobrobit dječjih zajednica i gradova (Yeserem, 2020).

Preporuke u nastavku samo su ilustracija konkretnih radnji koje lokalne vlasti mogu poduzeti i koje već poduzimaju u različitim zemljopisnim područjima, političkim i gospodarskim kontekstima, kako bi prihvatile, zaštitile i uključile djecu migrante i prognanike. To je potvrđeno anketom s lokalnim vlastima, u kojoj su pristup uslugama i borba protiv ksenofobije i diskriminacije najkritičniji.

3.4. Statistički pregled migranata u EU

Razmatranje statističkog pregleda migracija u Europi zahtijeva analizu različitih aspekata, uključujući demografske trendove, uzorke kretanja migranata, uzroke migracija i političke odgovore na migracijske izazove.

Prema izvještaju Europske komisije o migracijama iz 2022. godine, Europa je dom raznolike populacije migranata. Prema procjenama, 10% stanovništva EU čine migranti. Međutim, postoji značajna varijacija između zemalja članica, pri čemu zemlje poput Švedske i Njemačke imaju veći postotak migranata u odnosu na druge.

Izvještaji Međunarodne organizacije za migracije (IOM) pokazuju da su uzorci kretanja migranata u Europi dinamični i podložni promjenama. U posljednjih nekoliko godina, zbog faktora kao što su rat, politička nestabilnost i ekonomska kriza, došlo je do značajnih migracijskih valova iz zemalja Bliskog Istoka, Afrike i Azije prema Europi. Međutim, broj dolazaka migranata varira iz godine u godinu, što ukazuje na kompleksnost migracijskih uzoraka.

Razlozi migracija su višestruki i često složeni. Istraživanja pokazuju da su politička nestabilnost, rat, sukobi, ekonomska nejednakost, klimatske promjene i nedostatak prilika za obrazovanje i zapošljavanje neki od ključnih faktora koji potiču ljude na migraciju. Primjerice, izvještaji UN-a o izbjeglicama ističu da je izbijanje sukoba u Siriji izazvalo masovni egzodus iz te zemlje, s milijunima izbjeglica koji su tražili utočište u Europi.

Reakcije zemalja članica EU na migracijske izazove su raznolike i često kontroverzne. Dok neke zemlje primjenjuju otvoreniju politiku prema migrantima, nudeći azil i podršku integraciji, druge su sklonije restriktivnijim mjerama i jačanju granica radi sprječavanja ilegalne migracije. Osim nacionalnih politika, Europska unija također razvija zajedničke politike i mehanizme za upravljanje migracijama, poput sporazuma o raspodjeli izbjeglica i jačanja vanjskih granica.

Statistički pregled migracija u Europi jasno pokazuje da je to složen fenomen koji zahtijeva multidisciplinarni pristup. Demografski trendovi, uzorci kretanja migranata, uzroci migracija i politički odgovori ključni su elementi za razumijevanje migracijskih dinamika u Europi. Kroz analizu relevantne literature i statističkih podataka, možemo stvoriti temelj za razvoj politika i strategija koje promiču inkluzivno i održivo upravljanje migracijama u Europi.

3.5. Migranti i Republika Hrvatska

Migracije su kompleksan globalni fenomen koji ima značajan uticaj na savremeno društvo. Hrvatska, kao mlada članica Europske unije (EU) i tranzitna zemlja na balkanskoj ruti, suočava se s različitim izazovima i mogućnostima vezanim za migracije.

Hrvatska ima bogatu povijest migracija, od povijesnih migracija unutar regije do suvremenih migracijskih tokova. Nakon raspada Jugoslavije, Hrvatska je postala izvor i odredište migracija tokom ratova 1990-ih. Međutim, ulaskom u EU 2013. Hrvatska se našla u središtu novih migracijskih tokova, posebno kao tranzitna zemlja za migrante koji putuju u zapadnu Europu.

Migranti koji prolaze kroz Hrvatsku često se suočavaju s različitim izazovima. Ilegalni prelasci granice, rizici od krijumčarenja ljudi i loši životni uslovi u improvizovanim migrantskim kampovima samo su neki od problema sa kojima se migranti suočavaju. Osim toga, tu je i pitanje ljudskih prava migranata, uključujući pristup azilu, medicinskoj njezi i zaštiti od nasilja i zlostavljanja.

Hrvatska je suočena s izazovom upravljanja migracijskim tokovima na svojoj teritoriji. Vlada je pod pritiskom da osigura sigurnost granica uz poštovanje međunarodnih standarda ljudskih prava. Hrvatska surađuje s EU i drugim relevantnim agencijama na poboljšanju nadzora granica i pružanju podrške migrantima koji traže zaštitu.

EU također igra važnu ulogu u odgovoru na migracijske izazove u Hrvatskoj. Programi financijske pomoći, obuka i tehnička podrška pomažu Hrvatskoj da ojača svoje kapacitete za upravljanje migracijskim tokovima. Takođe, mehanizmi solidarnosti unutar EU omogućavaju raspodjelu tereta među članicama u slučaju vanrednih situacija.

Integracija migranata u hrvatsko društvo predstavlja dugoročan izazov i priliku. Programi integracije, uključujući kurseve jezika, obrazovanje i zapošljavanje, ključni su za uspješnu integraciju migranata. Hrvatska ima priliku iskoristiti raznolikost migranata kao resurs za društveni i ekonomski razvoj.

Migranti imaju značajan utjecaj na Hrvatsku, kako kroz migracijske tokove koji prolaze kroz zemlju, tako i kroz procese integracije u društvo. Izazovi koji se odnose na sigurnost granica, ljudska prava i integracije zahtijevaju koordiniran odgovor vlade, EU i civilnog društva. Kroz suradnju i inkluzivne politike, Hrvatska može iskoristiti potencijal migracije kao pokretača društvenog razvoja i prosperiteta.

4. POLITIKA EUROPSKE UNIJE NASPRAM MIGRANATA

4.1. Politike i načela odnosa prema migrantima

Migracijska i azilantska politika Europske unije unutar je područja slobode, sigurnosti i pravde, uspostavljena radi razvoja i usklađivanja načela i mjera koje koriste zemlje članice Europske unije za reguliranje migracijskih procesa i rješavanje pitanja koja se tiču azila i statusa izbjeglica u Europska Unija.

EU i njezine države članice intenziviraju napore za uspostavu učinkovite, humanitarne i sigurne europske migracijske politike. Europsko vijeće igra važnu ulogu u tim naporima postavljanjem strateških prioriteta.

Na temelju tih prioriteta, Vijeće EU utvrđuje pravce djelovanja i daje mandate za pregovore sa zemljama izvan EU. Također donosi zakonodavstvo i definira posebne programe. Tijekom proteklih nekoliko godina, Vijeće i Europsko vijeće izgradili su snažan odgovor na migracijski pritisak.

U listopadu 2015. luksemburško predsjedništvo aktiviralo je aranžmane integriranog odgovora na političke krize (IPCR). Oni pružaju konkretne alate koji pomažu u koordinaciji političkog odgovora na krizu okupljanjem ključnih aktera.

Europska unija je stekla ovlasti za donošenje zakona u području migracija i azila stupanjem na snagu Ugovora iz Amsterdama 1. svibnja 1999. Na sastanku Europskog vijeća održanom u Tampereu u listopadu 1999., nekoliko zakonodavnih instrumenata koji uspostavljaju zajednički europski sustav azila (CEAS). Središnje mjesto u ovim instrumentima bilo je usvajanje Uredbe Dublin II, preinake Dublinske konvencije, koja je bila međuvladin ugovor dogovoren 1990. godine izvan strukture Europske unije. Do 2005. godine usvojeni su svi zakonodavni instrumenti prve faze (Helluim, 2021).

Nakon predstavljanja Plana politike azila od strane Europske komisije u lipnju 2008., reformirani su zakonodavni instrumenti prve faze. Usvajanje preinačenih direktiva i uredbi dovršeno je do 2013. U drugoj fazi također je uspostavljen Europski ured za podršku azilu.

Između svibnja i srpnja 2016. Europska komisija predložila je zakonodavstvo za treću fazu Zajedničkog europskog sustava azila. Do toga je došlo nakon europske migrantske krize 2015. U rujnu 2020. te su reforme postale dijelom novopredloženog Pakta o migraciji i azilu. Od rujna 2023. zakonodavni instrumenti bili su u različitim fazama usvajanja.

Migracijska politika Europske unije ima svoje korijene u Konvenciji o statusu izbjeglica iz 1951., sporazumu utemeljenom na članku 14. Opće deklaracije o ljudskim pravima. Trenutačne pravne osnove za stvaranje usklađenog zakonodavnog okvira EU-a o azilu nalaze se u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije i Povelji EU-a o temeljnim pravima (Brown, 2021).

EU je u skladu s Konvencijom o statusu izbjeglica iz 1951., koja je glavni zakonodavni akt kojim se utvrđuju status i prava izbjeglica. Prema ključnim odredbama zakonskog akta, glavni organ u reguliranju situacije s izbjeglicama je Vlada. Dužni su čuvati prava i slobode prognanika i izbjeglica, ali istovremeno pratiti stvaranje takve zakonske odredbe kojom se koriste svi stranci koji su zajednički došli u stranu državu.

Kako bi regulirao i kontrolirao veliki broj migranata kao posljedicu migracijske krize 2015., EU svake godine usmjerava svoje napore na razvoj učinkovite europske migracijske politike. Jedno od glavnih načela migracijske politike je načelo solidarnosti koje se izražava u poštivanju prirodnih ljudskih prava, u koordinaciji političkih i društvenih snaga u rješavanju pitanja migracija (Helluim, 2021).

Kreiranje migracijske politike i njezino funkcioniranje temelji se na prikupljanju podataka o trenutnom stanju, posebice statistici broja legalnih i ilegalnih migranata koji su prešli granice Europske unije. Unatoč tome što je migracijska politika interno određena, ona služi i kao međunarodni regulator jer je vezana uz prelazak državnih granica. Sukladno tome, događanja na međunarodnoj razini izravno utječu na razvoj ove vrste politike.

Europska komisija je 2020. godine, na zahtjev Europskog parlamenta, predložila niz reformi postojećeg sustava kroz sveobuhvatan pristup utemeljen na tri temelja:

1. Učinkoviti postupci azila i povratka,
2. Solidarnost i pravedna podjela odgovornosti, i
3. Ojačana partnerstva s trećim zemljama.

4.2. Društveno-politička pitanja

Kao rezultat krize, među stanovništvom EU-a raste strah, uključujući strah od islamizacije kroz vršenje pritiska (politički ili kroz djela islamskog terorizma) da se nametnu društvene, moralne, pravne kao i kulturne norme islama na štetu lokalnih, ali i strah od paralelnog društva koje se pojavljuje duž autohtonog, u obliku pretvaranja cijelih četvrti u tzv. zabranjena područja koja se opiru bilo kakvim oblicima jezične ili kulturne integracije u društvo domaćina i pokušavaju zamijeniti nacionalni zakon i njegovo provođenje s nekim neformalnim vlastitim pravnim normama koje se provode kroz milicije (Brown, 2021).

Takvi su osjećaji nastali ne samo zbog postojanja područja poput Molenbeek-Saint-Jeana, već i zbog naglog porasta napada koji se pripisuju džihadistima u Europskoj uniji (njihov broj porastao je s četiri napada u 2014. na sedamnaest u 2015., dok je broj ubijenih ljudi porastao je s četiri na 150), ali i na neke druge događaje poput seksualnih napada na Silvestrovo 2015–16 u Njemačkoj koji nisu bili povezani s terorizmom.

Unatoč tome šokirali javnost kao otvorene i raširene demonstracije Muslimanske izbjeglice nepoštivanja europskih društvenih normi, kao i pokušaji nekih imama u Njemačkoj da opravdaju takvo ponašanje i umjesto toga krivnju prebace na žrtve, dok je uslijedio (i kasnije razotkriven) zajednički napor vlasti i medija da prikriju događaji, njihov opseg i etnička pripadnost počinitelja, ozbiljno su potkopali povjerenje javnosti u izvještavanje o etnički osjetljivim temama u Njemačkoj i cijeloj EU od strane mainstream medija (Helluin, 2021).

Kao očita posljedica, neki političari pokušavaju kapitalizirati ove strahove, ili ih čak pojačati, izražavajući protivljenje prihvatu migranata, pod opravdanjem da se mora dati javna sigurnost i zaštita države i njezinih građana od islamskog terorizma u Europi prednosti, ali i zbog ekonomskog, društvenog, kulturnog i vjerskog rizika koji predstavlja nekontrolirana migracija.

U nekim zemljama EU-a, desničarski ekstremisti, prethodno marginalizirani, ali sada ponovno oživljeni, uspjeli su ući u mainstream politiku. S druge strane, predstavnici Europske komisije i zemalja koje podupiru udomljavanje migranata naglašavaju potrebu ispunjavanja međunarodnih obveza, s naglaskom na sigurnost migranata kao prioritet.

4.3. Participativne prakse

Došlo je do porasta u korištenju participativnih metoda u projektima usmjerenim na integraciju migranata i njihove djece sa zajednicama domaćinima. To je poduprto pomakom s pristupa koji se temelji na potrebama na pristup koji je usmjeren na prava migranata

Zna se da sudjelovanje izbjeglica u donošenju odluka pomaže u izgradnji povjerenja u ostvarivanju osnovnih prava za sebe i svoju djecu te poticanju osjećaja pripadnosti i povjerenja u zajednicama domaćinima. Pristupi sudjelovanja vode do pametnijih politika i učinkovitijih programa (Block i suradnici, 2012).

Ipak, upravljanje učinkovitim sudjelovanjem različitih birača može biti izazovno, osobito kada se udovoljava potrebama izbjeglica u izradi projekta. Ovaj je alat osmišljen kako bi pomogao lokalnim vlastima da učine upravo to.

Kroz sudjelovanje i angažman, njihovo jedinstveno znanje o svojim okolnostima i sustavima s kojima dolaze u kontakt može se koristiti za poboljšanje politike i prakse integracije. Za analizu utjecaja participativnih metoda na integraciju, potonji koncept treba definirati i izmjeriti.

To se može postići ocrtavanjem okvira za integraciju koji definira različite čimbenike koji označavaju i olakšavaju proces integracije. Ključni aspekti kada se gleda na integraciju su stanovanje, zapošljavanje, obrazovanje, jezik, društvene veze ili mreže, otvorenost društva domaćina, prava i postupak azila, zdravlje i dobrobit.

Pristupi sudjelovanja nisu bez ograničenja ili rizika. Mnogi projekti u literaturi imali su mali utjecaj zbog svog opsega i privremene prirode. Nadalje, njihova upotreba na simbolični način može biti štetna za ciljane skupine.

Ono što je očito u literaturi je nedostatak dovoljno dokaza o utjecaju participativnih metoda na integraciju migranata. Iako postoje dokazi o njihovom uspjehu, on je ograničen na male projekte i nedovoljan da bi uvjerio financijere da značajno ulože u uvoz ovih metoda u svakodnevnu praksu. Ako se razvije čvrsta baza dokaza koja naglašava njihov uspjeh, to bi se trebalo iskoristiti za utjecaj na politiku. Dok su projekti u nekoliko zemalja ostvarili vidljive učinke, održiva, značajna promjena može se postići samo kroz široko uvođenje participativnih metoda u politiku i praksu vlada i velikih organizacija.

4.4. Uloga kulturnih i nevladinih organizacija

Veliku ulogu u integraciji migranata i njihove djece imaju kulturne udruge te nevladine organizacije. U svom djelovanju i aktivnostima kreiraju razne programe potpomognute raznim donacijama i potporama.

Pojam “integracija” identificira dinamički proces uzajamne prilagodbe u kojem i migranti i društva domaćini snose neke odgovornosti u njegovom ispunjavanju. Integracija je dugoročno ulaganje u ljudski kapital. Krajnji cilj je uključivanje ili uključivo sudjelovanje s obje strane, što podrazumijeva da svi članovi društva imaju priliku sudjelovati u društvenom, kulturnom i političkom životu, potičući osjećaj zajedništva (Verkuyten i suradnici, 2017).

Proces integracije može zahtijevati posebne poticajne mjere za razvoj sposobnosti imigranata da postignu iste društvene i ekonomske rezultate kao i domaće stanovništvo, uzimajući u obzir njihove karakteristike. Literatura primjećuje da zemlje domaćini imaju koristi od uspješne integracije migranata i izbjeglica. Uspješna integracija koristi cijelom društvu, maksimizirajući prednosti za sve strane uključene u taj proces. Iako država mora uložiti novac u integraciju, kada migranti stignu i nekoliko godina nakon toga, njihov makroekonomski učinak postaje pozitivan jer postaju stalni stanovnici, integriraju se na tržište rada i plaćaju poreze.

Migranti i izbjeglice povećavaju radno sposobno stanovništvo, dolaze s vještinama i stoga doprinose razvoju ljudskog kapitala i tehnološkom napretku. Nadalje, lokalne zajednice mogu imati velike koristi od bogatstva koje nudi raznolikost kultura, predanost marljivom radu na izgradnji budućnosti za sebe i svoju obitelj te novi društveni ugovor koji pojašnjava prava i odgovornosti svih aktera u društvu.

Programi integracije mogu imati pozitivne rezultate samo ako i kada su takvi programi integracije dobro pripremljeni i provedeni u suradnji sa svim relevantnim dionicima. Kako bi se poboljšale dobrobiti za sve strane u procesu integracije izbjeglica i migranata, politike integracije trebale bi biti osmišljene na način da se u obzir uzimaju potrebe svih ključnih aktera. To znači da se trebaju odvijati demokratski procesi koji omogućuju konzultacije relevantnih dionika.

Uz to, države bi trebale slijediti pristup planiranju uključivanja utemeljen na dokazima, kroz širenje prikupljanja i analize socioekonomskih podataka, nadograđujući postojeće alate i vježbe nacionalnih i nižih tijela. Time će dobiti detaljan pregled profila izbjeglica i migranata te

praktičnih, pravnih i administrativnih prepreka koje onemogućuju puno uživanje njihovih ekonomskih i socijalnih prava.

Važno je uključiti se u učinkovite konzultacije s dionicima u nacionalnim pravosudnim, zakonodavnim tijelima i tijelima za ljudska prava, akademskim krugovima i akterima civilnog društva, uključujući organizacije migranata, u razvoju, usvajanju, provedbi i reviziji integracijskih mjera.

4.5. Sigurnosni čimbenici i izazovi vezani za migrante u EU

4.5.1. Migracije kao sigurnosni izazov

Migracija je jedan od ključnih izazova s kojima se Europska Unija (EU) suočava u 21. stoljeću. Dok su ekonomske migracije bile prisutne tijekom povijesti, migrantska kriza koja je započela 2015. godine, a nastavila se i nakon toga, postavila je nove sigurnosne izazove pred EU.

Migracijski tokovi prema EU-u vođeni su različitim uzrocima, uključujući ekonomske nejednakosti, političke nestabilnosti, sukobe i klimatske promjene. Kao što je navedeno u izvješću Međunarodne organizacije za migracije (IOM) iz 2022. godine, više od polovice migranata koji ulaze u EU dolazi iz zemalja pogođenih sukobima ili krizama (IOM, 2022).

Migrantska kriza donijela je sa sobom niz sigurnosnih izazova za EU. To uključuje pitanja poput ilegalnih prelazaka granica, trgovine ljudima, terorističkih prijetnji, te širenja organiziranog kriminala. Europol je u svom izvješću iz 2021. godine istaknuo povezanost između migrantskih tokova i kriminalnih aktivnosti poput krijumčarenja ljudi i trgovine drogom (Europol, 2021).

Neuspješna integracija migranata može dovesti do socijalnih tenzija i sigurnosnih problema unutar zemalja članica EU-a. Nedostatak pristupa obrazovanju, zapošljavanju i zdravstvenim uslugama za migrante može stvoriti osjećaj nejednakosti i diskriminacije, što dodatno pogoršava situaciju (Eurostat, 2020).

Pravni okvir EU-a za migracije igra ključnu ulogu u upravljanju sigurnosnim aspektima migracija. Međutim, nedostatak zajedničkog pristupa među članicama EU-a u pogledu azila i migracija stvara pravnu neizvjesnost i poteškoće u provedbi politika (Europska komisija, 2023).

Sigurnosni problemi povezani s migracijama predstavljaju kompleksan izazov za Europsku uniju. Potrebno je integrirano i koordinirano djelovanje na nacionalnoj i europskoj razini kako bi se adekvatno odgovorilo na ove izazove. To uključuje jačanje vanjske granice EU-a, unaprjeđenje pravnih i humanitarnih politika te promicanje integracije i socijalne kohezije. Kroz takav pristup, EU može izgraditi stabilno i sigurno okruženje za sve svoje građane i migrante.

4.5.2. Sigurnosne mjere

Razmatranje sigurnosnih mjera vezanih za migrante u Europskoj uniji (EU) obuhvaća analizu politika, pravnih okvira i praktičnih postupaka usmjerenih na zaštitu sigurnosti migranata i javnosti.

Europska unija i njezine članice usvojile su niz pravnih instrumenata koji reguliraju sigurnost migranata. Primjerice, Povelja Europske unije o temeljnim pravima jamči pravo na život i osobnu sigurnost, dok se Direktiva o azilu propisuje pravila zaštite za tražitelje azila. Ovi pravni instrumenti osiguravaju temeljna prava migranata i postavljaju standarde za postupanje s njima.

Jedan od ključnih aspekata sigurnosnih mjera vezanih za migrante je upravljanje granicama. Europska agencija za graničnu i obalnu stražu (Frontex) igra ključnu ulogu u nadzoru vanjskih granica EU radi sprečavanja ilegalnih ulazaka i borbe protiv krijumčarenja ljudi. Prema izvještaju Frontexa iz 2023. godine, jačanje suradnje između članica EU i ulaganje u tehnologiju pomažu u poboljšanju sigurnosti granica.

Važan aspekt sigurnosnih mjera je sustav identifikacije i registracije migranata. Europski sustav za azil (Eurodac) omogućuje brzu identifikaciju i provjeru tražitelja azila putem uzimanja otisaka prstiju. Ovaj sustav pomaže u sprječavanju zloupotreba azilnog sustava i osigurava da migranti dobiju odgovarajuću zaštitu.

Osiguravanje sigurnosti migranata uključuje i mjere integracije i zaštite. Programi integracije, poput tečajeva jezika i obuka za zapošljavanje, pomažu migrantima da se uspješno integriraju u društvo i tržište rada. Nadalje, politike zaštite, poput prava na azil i zaštitu od diskriminacije, osiguravaju da migranti imaju pristup temeljnim pravima i uslugama.

Europska unija također provodi sigurnosne mjere kroz suradnju s trećim zemljama. Sporazumi o readmisiji omogućuju vraćanje migranata u njihove matične zemlje ako ne ispunjavaju uvjete za boravak u EU. Osim toga, programi razvojne pomoći i stabilizacije mogu smanjiti uzroke migracija i poboljšati sigurnost u izvornim zemljama migranata.

Sigurnosne mjere vezane za migrante u Europskoj uniji predstavljaju kompleksan skup politika, pravnih okvira i praktičnih postupaka usmjerenih na zaštitu sigurnosti migranata i javnosti. Kroz pravni okvir, upravljanje granicama, sustave identifikacije i registracije, integraciju i zaštitu te suradnju s trećim zemljama, EU nastoji osigurati sigurnost migranata i društva kao cjeline.

4.5.3. Sigurnosni problemi i rast ksenofobije prema migrantima u EU

Europska unija (EU) suočava se s nizom sigurnosnih izazova koji se pogoršavaju rastom homofobije prema migrantima. Ovi problemi imaju duboke socioekonomske, političke i kulturne implikacije te zahtijevaju sveobuhvatan pristup kako bi se osigurala sigurnost i suživot u europskim društvima.

Jedan od ključnih sigurnosnih problema u EU jest povećana migracija iz kriznih regija, poput Bliskog istoka i Afrike, što je rezultiralo izazovima u integraciji migranata i upravljanju njihovim dolaskom. Prema riječima Koser i Pinka (2019), "povećani priljev migranata može izazvati napetosti u društvima domaćinima, posebno u kontekstu ekonomske konkurencije za radna mjesta i pristup socijalnim uslugama" (Koser i Pink, 2019).

Ova situacija često rezultira pojavom straha od stranih elemenata te jačanjem osjećaja nesigurnosti među domaćim stanovništvom.

U takvim okolnostima, ksenofobija prema migrantima može postati sveprisutna. Prema istraživanjima Europske agencije za temeljna prava, "migranti, posebno iz država s konzervativnim društvenim normama, često su izloženi diskriminaciji i nasilju na temelju seksualne orijentacije ili rodnog identiteta" (FRA, 2022). Ovaj rast homofobije ne samo da ugrožava prava i sigurnost migranata, već i podriva temeljne vrijednosti tolerancije i suživota u europskim društvima.

Povećana ksenofobija prema migrantima također ima ozbiljne socioekonomske posljedice. Prema riječima Morsellija (2018), "diskriminacija i nasilje prema LGBT migrantima mogu

rezultirati njihovim izoliranjem, što otežava njihovu integraciju u društvo i pristup tržištu rada" (Morselli, 2018). Ovaj oblik diskriminacije može značajno smanjiti mogućnosti migranata za sudjelovanje u gospodarskom i društvenom životu, što dugoročno može imati negativne učinke na njihovo blagostanje i kvalitetu života.

Upravljanje sigurnosnim problemima i ksenofobijom prema migrantima zahtijeva sveobuhvatan pristup koji uključuje zakonodavne, političke i društvene mjere. Prema riječima UNHCR-a (2021), "potrebno je jačanje zakonodavstva i institucija za zaštitu prava migranata, kao i promicanje edukacije i svijesti o ljudskim pravima i suživotu" (UNHCR, 2021). Osim toga, važno je promicati dijalog i suradnju između različitih zajednica te raditi na promicanju razumijevanja i tolerancije.

Sigurnosni problemi i rast ksenofobije prema migrantima predstavljaju ozbiljan izazov za EU i njene članice. Upravljanje tim problemima zahtijeva sveobuhvatan pristup koji uključuje zakonodavne, političke i društvene mjere kako bi se osigurala sigurnost, prava i suživot svih građana u europskim društvima.

5. ZAKLJUČAK

Okruženje koje promiče solidarnost, raznolikost i otvorenost ključno je za održivi rast preseljenja. Dolazak migranata i njihove djece u EU može pokrenuti pozitivne društvene i ekonomske promjene, transformirati građansku kulturu i lokalne institucije te promicati društvenu koheziju, osobito kada su lokalne zajednice angažirane u njihovom prihvaćanju.

Fokus ovog rada je odnos Europske unije prema migrantima. Društvo i Vlada imaju važnu ulogu u poticanju ugodnog okruženja postavljanjem općih zakonodavnih i planskih okvira i osiguravanjem financijskih sredstava za podršku migrantskoj djeci.

Kako se integracija Europske unije odvija na lokalnoj razini, zajednice također moraju biti spremne prihvatiti migrante i njihovu djecu. Olakšavanje pristupa resursima i poticanje uvjeta u kojima se preseljene izbjeglice mogu uključiti u sustave i pojedince u društvu primatelja pomaže u sprječavanju njihove društvene i ekonomske marginalizacije. Međusobno razumijevanje i poštovanje između preseljenih izbjeglica i šire zajednice pomaže u izgradnji socijalno kohezivnog i harmoničnog društva.

Socijalni program EU-a ne nudi većini imigranata financijske i zdravstvene beneficije, ali većina radije ostaje u matičnoj zemlji EU-a u koju je migrirala nego da bude preseljena ili repatrirana. To je odgovor na klauzulu o politici novog pakta EU-a o migraciji i azilu koja navodi da je jedan od novih mehanizama za stalnu solidarnost relokacija nedavno pristiglih osoba u EU.

Osim toga, po prvi put je Europska komisija poduzela inicijativu u kojoj su zemlje članice dobile zadatak premjestiti 160.000 migranata iz Italije i Grčke nacije koje su bile pod velikim pritiskom. Unatoč politici Novog pakta EU o preseljavanju useljenika kako bi se smanjio pritisak migracije i azila, većina useljenika radije se nastani u svojim izvornim imigracijskim zemljama nego da bude preseljena unatoč izazovima.

Trenutačno stanje socijalne sheme EU ne štiti i ne pruža imigrantima financijske i zdravstvene beneficije iz Novog EU pakta, ali stvara novi mehanizam za stalnu solidarnost u preseljavanju novopridošlih osoba u zemlje članice EU, da dodamo, EU bilježi ogromne troškove u obuzdavanju migracija.

EU troši milijune na prisilno slanje ljudi natrag u njihove zemlje podrijetla, s jednim slučajem koji košta do 90 000 eura po osobi, FRONTEX je potrošio oko 11,4 milijuna eura na zajedničku

operaciju vraćanja, zbog čega su se sljedeće godine vrijednosti gotovo utrostručile s više od 66,5 milijuna eura koji se posvećuju operaciji.

Nije bilo dovoljno dokaza iz gledišta ispitanika da bi se zaključilo da imigranti predstavljaju prijetnju zajednici iako ukazuju na prisutnost pritiska na raspoložive resurse.

LITERATURA

1. Biehl, K. (2015). Governing through uncertainty: Experiences of being a refugee in Turkey as a country for temporary asylum. *Social Analysis*, 59(1), str. 57–75.
2. Block, K., Warr, D., Gibbs, L., Riggs, E. (2012) Addressing ethical and methodological challenges in research with refugee-background young people: reflections from the field. *Journal of Refugee Studies*, 26(1), str.69-87.
3. Borjas, George J. (1999). Immigration and Welfare Magnets. *Journal of Labor Economics*, vol. 17, no. 4, 1999, str. 607-637.
4. Docquier, F., Hillel R. (2006). Brain Drain and Human Capital Formation in Developing Countries: Winners and Losers." *The Economic Journal*, vol. 118, no. 528, str. 631-652.
5. Dreby, J. (2015). *Everyday illegal, when policies undermine immigrant families*. Oakland: University of California Press.
6. Hatton, Timothy J., Williamson, J. (2002). What Fundamentals Drive World Migration?" NBER Working Paper No. 9159,
7. Helluin, A. (2021). Policy Brief A “ New ” pact on Migration and Asylum ? The European migration policy path-dependency, str. 1-12
8. Hrabar, D. (1996). *Europska konvencija o ostvarivanju dječjih prava- novi prilog promicanju dječjih prava*. Zagreb: Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu,
9. Hrabar, D. (2016). *Prava djece u obiteljskom zakonodavstvu*. U: D. Hrabar (ur.) *Prava djece-multidisciplinarni pristup*, Zagreb: Pravni fakultet sveučilišta, str. 63-82
10. Koser, K., Pink, A. (2019). The Evolution of European Migration Systems: Political Economy, Crisis and Integration." *Global Policy*, vol. 10, no. S2, str. 6-14.
11. Kuptsov, S. (2021). The European Union and Migration: A Comparative Analysis. *European Journal of Migration and Law*, 23(4), 533-550.
12. Masri, S., Srour, I. (2014). *Assessment of the Impact of Syrian Refugees in Lebanon and Their Employment Profile*, OECD,
13. Morselli, D. (2018). *Migrants and LGBT Rights: What Do We Know?* Migration Policy Institute, str. 1-14
14. Orefice, G. (2010). *Skilled Migration and Economic Performances: Evidence from OECD Countries*. *Journal of Economic Literature*

15. Orellana, M. F. (2016). Immigrant children in transcultural spaces, language, learning, and love. Nueva York: Routledge.
16. Portes, A. (2001). Introduction: the Debates and Significance of Immigrant Transnationalism. *Global Networks: A Journal of Transnational Affairs*, Vol.1, No. 3, str. 181-194(14).
17. Singer, A. (2004). The Rise of New Immigrant Gateways, The Living Cities Census Series, Center on Urban and Metropolitan Policy, The Brookings Institution, Washington DC,
18. Tilman, A., Moser, C. (2021). The European Union's Development Cooperation in Times of Crisis: Exploring the Potential for Inclusive and Sustainable Growth." *European Journal of Development Research*, vol. 33, br. 4, 2021, str. 863-881.
19. Verkuyten, M., Mepham, K., KrosErcomer, M. (2017) Public attitudes towards support for migrants: theimportance of perceived voluntary and involuntarymigrationFaculty of Social and Behavioural Sciences, Utrech, str. 1-18
20. Yeseren, E. (2020). Refugee Crisis and Local Responses: An Assessment of Local Capacities to Deal with Migration Influxes in Istanbul, *HKJU-CCPA*, 18(1), str. 73–99